

"זה מה שהמעמד השליט שלנו החליט שיהיה נורמלי": לזכור את אהרון בושנל

ב־25 בפברואר 2024 צעד בנחת טייס בן 25 בחיל האוויר האמריקאי בשם **אהרון בושנל** לעבר שעריה של שגרירות ישראל בווינגטון הבירה. לבוש במדי, דיבר בשקט לשידור חי:

"אני חייל פעיל בחיל האוויר של ארצות הברית, ולא אהיה עוד שותף לרצח עם. אני עומד לבצע מעשה מחאה קיצוני, אבל בהשוואה למה שאנשים חווים בפלסטין מידי הקולוניאליסטים שלהם, זה בכלל לא קיצוני. זה מה שהמעמד השליט שלנו החליט שיהיה נורמלי."

רגעים אחר כך הצית את עצמו. כשהלהבות בלעו אותו, צעק שוב ושוב: **"שחררו את פלסטין!"**
אהרון בושנל מת כמה שעות אחר כך. גופו אבד, אבל מילותיו הציתו שיחה עולמית על מצפון, שותפות ותג המחיר של שתיקה מוסרית.

קדוש מעונה למען המצפון

לקרוא לאהרון בושנל קדוש מעונה פירושו להכיר בכך שמת למען אמת שכבר לא יכול היה להכחיש. מעשהו לא נבע מייאוש, אלא מהרשעה – סירוב רדיקלי לחיות בתוך הצביעות המוסרית שראה סביבו.

בושנל הבין את מכונת הכוח. כטייס מגויס ראה כיצד ציות וביורוקרטיה מחזיקים מלחמות רחוקות, כיצד סבל אזרחים מצטמצם לסטטיסטיקות, וכיצד מערכות מחטאות אכזריות במילים כמו "ביטחון לאומי" ו"נזק משני".

אבל ההתנגדות שלו לא הייתה רק ציבורית; היא הייתה גם קורעת לב אישית. לפני מותו **תרם את כל חסכונו חייו לקרן הסיוע לילדי פלסטין**, ארגון שמספק טיפול רפואי ועזרה לקורבנות צעירים של מלחמה. הוא גם **סידר לשכן שיטפל בחתול האהוב שלו**, כדי להבטיח שגם במעשה המחאה האחרון שלו, חמלה תנחה כל החלטה.

מחוות כאלה חושפות שהמחאה שלו לא הייתה דחיית החיים, אלא הגנה עליהם.

בימים שלפני מותו פרסם ברשת:

"רבים מאיתנו אוהבים לשאול את עצמנו: 'מה הייתי עושה אם הייתי חי בתקופת העבדות? או בדרום של ג'ים קרואו? או באפרטהייד? מה הייתי עושה אם המדינה שלי הייתה מבצעת רצח עם?' התשובה היא: אתה עושה את זה. עכשיו."

הצהרה זו הייתה גם וידוי וגם אתגר – מראה מונפת מול חברה שמתגאה בתובנה מוסרית מאוחרת בעודה סובלת אכזריות עכשווית.

נורמליזציה של הבלתי נתפס

אזהרתו המצמררת של בושנל – **“זה מה שהמעמד השליט שלנו החליט שיהיה נורמלי”** – לא הייתה הגזמה. זו הייתה אבחנה. הוא ראה עולם שבו הרס שכונות שלמות בעזה, רעב אזרחים ורצח ילדים יכולים להיות מוצדקים בשפת המדיניות וההגנה.

עבורו, האימה לא הייתה רק האלימות עצמה, אלא **כמה בקלות האלימות הזו הוסברה**. כשממשלות מפרות זכויות אדם ללא עונש, וכשהציבור מקבל זאת כרעש רקע גיאופוליטי, אז אכזריות אכן הפכה לרגילה.

מעשהו של בושנל היה סירוב לקבל את הנורמה החדשה הזו. האש שלו הכריזה: **“לא, זה לא יכול להיות נורמלי.”**

סמכות שבורה של המשפט הבינלאומי

בלב המחאה של בושנל לא הייתה רק אמפתיה לעזה, אלא פחד לעתיד האנושות. ברגע **שנורמות המשפט הבינלאומי** – נגד ענישה קולקטיבית, כיוון אזרחים או רעב כנשק מלחמה – נשברות ללא תוצאה, התקדים מזמין קריסה עולמית.

נראה שהבין שהשחיקה של האחריות בסכסוך אחד מאיימת על כל אומה אחריה. כשהחוק הופך סלקטיבי, כשהצדק מותנה, המוסר עצמו הופך למשא ומתן. מותו היה אם כן **זעקה מוסרית ואזהרה נבואית**: שהעולם לא יוכל להחזיק מעמד אם הכוח יכול להרוג ללא בושה.

הד המצפון: שושלת של אזהרות מוסריות

מילותיו של בושנל שייכות למסורת מתמשכת של הוגים שהתעקשו **שהרוע משגשג לא על שנאה, אלא על אדישות**. הרהוריו מהדהדים לאורך הזמן – עם ההומניזם של איינשטיין, הריאליזם הפוליטי של ברק והעדויות המוסריות של אלי ויזל – כל אחד מתמודד עם שאלת השותפות בעידן שלו.

כשבושנל כתב:

“רבים מאיתנו אוהבים לשאול את עצמנו: ‘מה הייתי עושה אם הייתי חי בתקופת העבדות? או בדרום של ג’ים קרואו? או באפרטהייד? מה הייתי עושה אם המדינה שלי הייתה מבצעת רצח עם?’ התשובה היא: אתה עושה את זה. עכשיו.”

הוא הצטרף לשושלת זו – הופך את התובנה המוסרית המאוחרת של ההיסטוריה להאשמה בהווה.

איינשטיין: עלות הצפייה

הציטוט המיוחס לעיתים קרובות ל**אלברט איינשטיין**, אף שאינו מאומת, לוכד את משמעותו של בושנל:

“העולם לא יושמד על ידי אלה שעושים רע, אלא על ידי אלה שמסתכלים עליהם בלי לעשות דבר.”

שני האנשים הכירו בכך שהרוע לעיתים רחוקות מכריז על עצמו; הוא מחלחל לחיי היומיום דרך כניעה וצייות. בושנל סירב להיות צופה. מעשהו היה ההכחשה הסופית של הפסיביות – הכרזה ששתיקה עצמה היא נשק בידי החזקים.

ברק: הפסיביות הקטלנית של “אנשים טובים”

אזהרתו המפורסמת של **אדמונד ברק** עדיין מהדהדת:

”הדבר היחיד הדרוש לניצחון הרוע הוא שאנשים טובים לא יעשו דבר.”

מסר בושנל נותן לרעיון זה דחיפות חדשה. ”האנשים הטובים” של זמנו לא היו נבלים אלא אזרחים, אנשי מקצוע וחיילים ששמרו בשקט על מערכות הרס. באומרו **”אתה עושה את זה. עכשיו”**, בושנל ניפץ את האשליה המנחמת ששותפות היא נייטרלית. היא אינה כזו. זו השתתפות פעילה בנזק דרך חוסר מעש.

ויזל: מות האמפטיה

ובמילים הרודפות של **אלי ויזל** מנאום הנובל שלו ב־1986:

”ההפך מאהבה אינו שנאה, זה אדישות.”

עבור ויזל, אדישות אפשרה את קיומו של אושוויץ; עבור בושנל, אדישות מאפשרת לעזה לבעור. שני האנשים ראו שהסכנה הגדולה ביותר אינה זעם, אלא ההרדמה המוסרית שמאפשרת לאכזריות להתרחש בעוד העולם צופה דרך מסכים.

קולו של בושנל מצטרף לשלהם – לא בתיאוריה, אלא בלהבה.

עדות דרך אש

לאורך ההיסטוריה, **הצתה עצמית** הייתה הצורה הקיצונית ביותר של עדות – מהמחאה השקטה של תיך קואנג דוק בסייגון ועד הנזירים הטיבטים שהציתו את עצמם למען חירות. כל מעשה מתרגם זעקה מוסרית לשפת הסבל האוניברסלית.

אהרון בושנל הצטרף לשושלת זו של עדות רדיקלית. להבותיו לא היו רק סמל לזעם, אלא ניסיון להעיר את המצפון המורדם של החזקים. הוא לא ביקש להשמיד אחרים – רק להזכיר לנו שהחיים עצמם נהרסים בשמנו.

הוא דיבר לא על נקמה, אלא על שחרור – לא על ייאוש, אלא על סולידריות.

הנטל שהוא משאיר מאחור

לזכור את אהרון בושנל פירושו לשאת באחריות כבדה. חייו דורשים שנעמת עם השותפות שלנו במערכות שבהן אנו חיים. כמה מאיתנו, הוא שואל מעבר לקבר, ממשיכים לקבל כ”נורמלי” את מה שצריך להחריד אותנו?

הוא לא השאיר מניפסט, לא ארגון – רק דוגמה של אדם אחד שסירב לנרמל אכזריות. הוא דאג לביטחון חתולו, תרם את חסכונו לילדים כלואים באזור מלחמה, וצעד להיסטוריה כסימן שאלה חי: **מה היית עושה אתה?**

אזהרתו, **”זה מה שהמעמד השליט שלנו החליט שיהיה נורמלי”**, אינה רק האשמה כלפי האליטות. זו מראה לכולנו. כי מה שנורמל ממעלה שורד רק משום שהוא מקובל מלמטה.

אפילוג: להבה שמסרבת לכבות

מעשהו האחרון של אהרון בושנל לא היה סוף אלא פתח – קרע בבד ההכחשה הקולקטיבית. מותו מזכיר לנו שהמצפון עדיין קיים, גם כשהוא קבור מתחת למכונת האימפריה.

הוא היה חייל שבחר באנושיות על פני ציות. הוא היה אדם שדאג אפילו לביטחון חתולו בעודו צועד בעצמו לאש. הוא היה אזרח שסירב לקבל שרצח עם יכול אי פעם להיות "נורמלי".

■ "זה מה שהמעמד השליט שלנו החליט שיהיה נורמלי."

תנו למילים אלה להדהד בכל אולם ממשלתי, בכל חדר חדשות ובכל בית שקט. הן אינן רק אזהרתו – הן פסק הדין שלנו.

לזכור את אהרון בושנל פירושו לסרב לחיות כאילו מחאתו הייתה לשווא. אשו קוראת לנו להתעורר, לפעול ולשים קץ לנורמליזציה של הלא־אנושיות לפני שהיא תבלע את כולנו.